

Phát triển năng lực phản biện xã hội trên không gian mạng cho học viên ở các trường sĩ quan quân đội

Lê Văn Tình*

*Hệ Sau đại học, Học viện Chính trị - BQP

Received: 7/62/023; Accepted: 13/06/2023; Published: 27/7/2023

Abstract: The article presents a number of theoretical issues about the capacity of social criticism in cyberspace of students at military officer schools. Propose a number of socio-psychological measures to develop students' capacity for social criticism in cyberspace, contributing to improving the quality and efficiency of learning, research, training and struggle activities on the ideological front, theorizing against wrong and hostile views and ideas protects the current ideological foundation of the Party.

Keywords: Capacity, social criticism, cyberspace, cadets, military officer school.

1. Đặt vấn đề

Năng lực phản biện xã hội (PBXH) trên không gian mạng (KGM) là một dạng năng lực chuyên biệt, được hình thành thông qua quá trình học tập và hoạt động thực tiễn của mỗi cá nhân. Đó là khả năng tiếp cận, nhìn nhận, nghiên cứu, phân tích, đánh giá, nêu chính kiến khẳng định tính đúng đắn, đồng thời phát hiện những vấn đề chưa phù hợp với thực tiễn đời sống xã hội và tiến hành đấu tranh nhằm bảo vệ nền tảng tư tưởng, đường lối, quan điểm của Đảng, chính sách và pháp luật của Nhà nước, bản chất và truyền thống tốt đẹp của quân đội. Phát triển năng lực PBXH trên KGM cho học viên ở các trường sĩ quan quân đội là cơ sở, điều kiện quan trọng giúp học viên tiếp cận, nghiên cứu, phân tích, đánh giá, đưa ra chính kiến về các vấn đề thực tiễn đặt ra; đồng thời, có vai trò quan trọng trong hoạt động đấu tranh bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Các khái niệm cơ bản

2.1.1. Phản biện xã hội trên không gian mạng và năng lực phản biện xã hội trên không gian mạng của học viên ở các trường sĩ quan quân đội

PBXH trên KGM là sự nhận xét, đánh giá, nêu chính kiến của chủ thể trên cơ sở lập luận, phân tích một cách khách quan, khoa học về một vấn đề xã hội đang lan truyền trên các nền tảng internet, từ đó đưa ra các đề xuất, kiến nghị có giá trị đến cơ quan, tổ chức có thẩm quyền xem xét, giải quyết và đấu tranh với các quan điểm, sai trái, thù địch, cơ hội chính trị trên KGM nhằm bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng.

Năng lực PBXH trên KGM của học viên ở các trường sĩ quan quân đội là tổ hợp các thành tố kiến thức, thái độ và kỹ năng được vận dụng trong hoạt

động PBXH trên KGM. Năng lực PBXH trên KGM của học viên ở các trường sĩ quan quân đội là một năng lực chuyên biệt, được tạo thành bởi các thành tố như kiến thức, thái độ và kỹ năng PBXH trên KGM. Các thành tố có mối quan hệ thống nhất, biện chứng với nhau trong thực tiễn hoạt động PBXH trên KGM của học viên. Các thành tố kiến thức, thái độ và kỹ năng PBXH trên KGM là điều kiện cần để hình thành năng lực PBXH trên KGM của học viên.

2.1.2. Biểu hiện năng lực phản biện xã hội trên không gian mạng của học viên ở các trường sĩ quan quân đội

Năng lực PBXH trên KGM của học viên ở các trường sĩ quan quân đội được biểu hiện trên ba thành tố chính sau:

Thứ nhất, kiến thức về PBXH trên KGM của học viên.

Kiến thức về PBXH trên KGM của học viên là toàn bộ những hiểu biết nhằm giúp cho học viên đáp ứng tốt yêu cầu, nhiệm vụ PBXH trên KGM. Đây là thành tố giữ vị trí cơ sở nền tảng tạo thành năng lực PBXH trên KGM của học viên. Bởi lẽ, khi học viên có kiến thức sâu rộng, vững chắc, sẽ giúp họ đưa ra những luận cứ, luận chứng khoa học, có tính thực tiễn cao nhằm PBXH với các vấn đề trên KGM đạt hiệu quả cao nhất. Kiến thức PBXH trên KGM của học viên ở các trường sĩ quan quân đội được thể hiện ở một số nội dung cơ bản, như: nắm chắc tình hình chính trị xã hội của đất nước, quân đội; các chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách và pháp luật của Nhà nước; nghị quyết, chỉ thị, hướng dẫn của các cấp; thực tiễn của đơn vị; nắm chắc âm mưu, thủ đoạn xuyên tạc, chống phá, những quan điểm sai trái, thù địch trên KGM; có kiến thức chuyên biệt

trong việc lựa chọn vấn đề PBXH; thu thập thông tin tư liệu; phương pháp tổng hợp, xử lý thông tin; có kiến thức cơ bản về CNTT và trình độ ngoại ngữ nhất định.

Thứ hai, thái độ tham gia các hoạt động PBXH trên KGM của học viên.

Thái độ là trạng thái sẵn sàng về mặt tinh thần và thần kinh được tổ chức thông qua kinh nghiệm, có tác dụng điều chỉnh hoặc có ảnh hưởng một cách linh hoạt đến phản ứng của cá nhân với tất cả các khách thể và tình huống mà nó (phản ứng) có mối liên hệ. Trong năng lực PBXH trên KGM của học viên ở các trường sĩ quan quân đội, yếu tố thái độ đóng vai trò là động lực trực tiếp thúc đẩy sự hình thành, phát triển năng lực PBXH trên KGM của học viên. Thái độ trong tham gia các hoạt động PBXH trên KGM của học viên được thể hiện ở một số nội dung cơ bản, như: Lập trường chính trị, tư tưởng kiên định, vững vàng, phẩm chất đạo đức cách mạng trong sáng, lòng trung thành với lý tưởng độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội; cần trọng, chu đáo, chặt chẽ và nhạy bén trong tham gia PBXH trên KGM; tuân thủ và chấp hành nghiêm các quy tắc, quy định khi tham gia các hình thức PBXH trên KGM; trung thực, đoàn kết, tương trợ, giúp đỡ lẫn nhau trong thực hiện nhiệm vụ; quyết đoán, dám làm, dám chịu trách nhiệm; tôn trọng, lắng nghe ý kiến của người khác khi tham gia các hoạt động PBXH trên KGM.

Thứ ba, kỹ năng PBXH trên KGM của học viên.

Kỹ năng PBXH trên KGM của học viên ở các trường sĩ quan quân đội là sự vận dụng hệ thống kiến thức, kinh nghiệm, kỹ xảo PBXH trên KGM để thực hiện có hiệu quả mục tiêu, yêu cầu nhiệm vụ PBXH trên KGM đã đề ra. Kỹ năng PBXH trên KGM của học viên là yếu tố quan trọng trong năng lực PBXH trên KGM của học viên; được nảy sinh, hình thành trong thực tiễn hoạt động PBXH trên KGM của họ. Kỹ năng PBXH trên KGM của học viên ở các trường sĩ quan quân đội là dạng kỹ năng phức hợp bao gồm các kỹ năng thành phần sau: Kỹ năng phát hiện các vấn đề, nội dung cần PBXH trên KGM; kỹ năng thu thập, xử lý thông tin phục vụ PBXH trên KGM; kỹ năng tổ chức, triển khai hoạt động PBXH trên KGM; kỹ năng viết bài PBXH trên KGM; kỹ năng sử dụng công nghệ thông tin khi tham gia các hoạt động PBXH trên KGM.

2.1.3. Nguyên nhân gây ra hạn chế phát triển năng lực phản biện xã hội trên không gian mạng của học viên ở các trường sĩ quan quân đội

Nhóm nguyên nhân khách quan: Sự tác động của

tình hình thế giới, khu vực và trong nước đặt ra yêu cầu mới về năng lực PBXH trên KGM của học viên; hoạt động chống phá cách mạng nước ta của các thế lực phản động, thù địch trên KGM; sự phát triển của yêu cầu nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc, nhiệm vụ quân đội, nhiệm vụ của Nhà trường trong điều kiện mới đang đặt ra yêu cầu cao về năng lực PBXH trên KGM của học viên; môi trường sự phạm quân sự ở các trường sĩ quan quân đội (nhất là cơ sở vật chất, kỹ thuật và cơ chế, chính sách bảo đảm cho hoạt động PBXH trên KGM của học viên) có ảnh hưởng rất lớn đến hoạt động PBXH trên KGM của học viên.

Nhóm nguyên nhân chủ quan: Nhu cầu, động cơ nghề nghiệp quân sự chưa thật sự mạnh mẽ; bản lĩnh chính trị; nhu cầu tham gia các hoạt động PBXH trên KGM của học viên; trình độ tư duy lý luận và phương pháp tư duy khoa học; kinh nghiệm thực tiễn, vốn sống của học viên.

2.2. Biện pháp phát triển năng lực phản biện xã hội trên không gian mạng của học viên ở các trường sĩ quan quân đội hiện nay

2.2.1. Tạo chuyển biến mạnh mẽ về nhận thức, trách nhiệm của các tổ chức, các lực lượng trong phát triển năng lực phản biện xã hội trên không gian mạng cho học viên

Các tổ chức, lực lượng tham gia phát triển năng lực PBXH trên KGM cho học viên cần quán triệt, nhận thức sâu sắc vị trí, vai trò và những nội dung, yêu cầu phát triển năng lực PBXH trên KGM cho học viên. Từ đó, đề cao trách nhiệm, phát huy tốt vai trò và những thế mạnh của từng tổ chức, lực lượng trong phát triển năng lực PBXH trên KGM cho học viên. Duy trì thực hiện nghiêm túc nền nếp, chế độ sinh hoạt dân chủ, đẩy mạnh tự phê bình và phê bình; kết hợp chặt chẽ giữa quán triệt, học tập, nghiên cứu các quan điểm, chỉ thị, nghị quyết của Đảng với kiểm điểm nhận thức, trách nhiệm của từng tổ chức, lực lượng đối với phát triển năng lực PBXH trên KGM cho học viên. Đề cao ý thức tổ chức kỷ luật và trách nhiệm của cán bộ, đảng viên trong phát huy những nhân tố tích cực, đấu tranh với những tư tưởng, nhận thức không đúng về phát triển năng lực PBXH trên KGM cho học viên.

2.2.2. Xác định đúng nội dung, vận dụng linh hoạt, sáng tạo các hình thức, biện pháp phát triển năng lực phản biện xã hội trên không gian mạng cho học viên

Nội dung phát triển năng lực PBXH trên KGM cho học viên phải bảo đảm tính toàn diện, gắn nâng cao nhận thức, trình độ kiến thức, kinh nghiệm, năng lực tiến hành PBXH trên KGM với phát triển phẩm chất

đạo đức cách mạng, phương pháp, tác phong công tác. Tập trung phát triển hệ thống kiến thức về PBXH trên KGM cho học viên, như: lý luận của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh; kịp thời cung cấp các thông tin về tình hình kinh tế, chính trị, xã hội trong nước và thế giới; âm mưu thủ đoạn chống phá của các thế lực thù địch. Rèn luyện bản lĩnh chính trị, lập trường tư tưởng cho học viên khi tham gia các hoạt động PBXH trên KGM. Tăng cường bồi dưỡng, kinh nghiệm hoạt động, rèn luyện hệ thống các kỹ năng, nhất là kỹ năng PBXH trên KGM cho học viên; gắn rèn luyện phong cách PBXH với phong cách làm việc khoa học, tư duy độc lập, tự chủ, sáng tạo. Xây dựng phong cách ứng xử có văn hóa, nói đi đôi với làm; lối sống trong sạch lành mạnh, giản dị, thực hiện tốt dân chủ, tự mình nêu gương.

Cùng với đó, cần vận dụng linh hoạt, sáng tạo các hình thức, biện pháp phát triển năng lực PBXH trên KGM cho học viên, cụ thể: thông qua công tác lãnh đạo, chỉ đạo của cấp ủy, chỉ huy các cấp; công tác tập huấn, bồi dưỡng, kiểm tra, đánh giá, rút kinh nghiệm và thực tiễn hoạt động tham gia PBXH trên KGM; đồng thời, thông qua các buổi học tập trên lớp, các hình thức nghiên cứu khoa học; các buổi sinh hoạt tập thể, trưng cầu ý kiến và thông qua các hình thức PBXH trên KGM. Đặc biệt, cần tổ chức đa dạng, phong phú và thường xuyên hoạt động đấu tranh phản bác các quan điểm sai trái, thù địch, cơ hội chính trị trên KGM cho học viên.

2.2.3. Phát huy tính tích cực, chủ động, tự giác, sáng tạo của học viên trong tự phát triển năng lực phân biện xã hội trên không gian mạng.

Mỗi học viên phải xác định và đặt ra nhu cầu “tự thân” trong phát triển năng lực PBXH trên KGM; xây dựng động cơ đúng đắn, có khát vọng, niềm tin phấn đấu vươn lên trong tự phát triển năng lực PBXH trên KGM. Từng học viên cần tự đánh giá đúng trình độ, khả năng thực tế về tri thức, kiến thức chuyên ngành; từ đó có kế hoạch tự học tập, tự nghiên cứu nâng cao trình độ kiến thức, kỹ năng, kinh nghiệm và phương pháp PBXH trên KGM; nêu cao ý thức cảnh giác cách mạng, tích cực, chủ động tiếp cận, phân tích, nhận định tình hình để tham gia PBXH trên KGM có hiệu quả. Luôn đầu tư công sức, trí tuệ, rèn luyện năng lực lập luận khoa học, sáng tạo tìm tòi những biện pháp, nội dung, hình thức PBXH trên KGM. Kiên quyết phê phán thái độ thờ ơ trước những vấn đề nhạy cảm của xã hội; âm mưu, thủ đoạn chống phá của các thế lực thù địch. Đồng thời, thường xuyên “tự soi, tự sửa”, thận trọng trong lời nói và việc làm,

khắc phục những hạn chế của bản thân trong tham gia PBXH trên KGM.

2.2.4. Xây dựng môi trường văn hóa sư phạm tích cực, lành mạnh, thực sự dân chủ và có sức chiến đấu cao

Tăng cường sự lãnh đạo, chỉ đạo của Đảng ủy, Ban Giám hiệu, cấp ủy, chỉ huy các cấp ở các trường sĩ quan quân đội trong phát triển năng lực PBXH trên KGM cho học viên. Quán triệt, triển khai có hiệu quả chỉ thị, nghị quyết các cấp về nội dung, hình thức tham gia PBXH trên KGM; tạo môi trường dân chủ, khuyến khích và bảo vệ người tham gia PBXH trên KGM trên các lĩnh vực, nhất là những ý kiến dám nói thẳng, nói thật về những vấn đề nóng, nhạy cảm, bảo đảm các ý kiến này đều được lãnh đạo, chỉ huy và được xem xét đầy đủ trước khi ra quyết định. Cấp ủy, chỉ huy các cấp cần đẩy mạnh dân chủ gắn với thực hiện nghiêm pháp luật Nhà nước, điều lệnh, điều lệ của quân đội, quy định của các nhà trường và đơn vị; thường xuyên cung cấp thông tin, tư liệu nhằm xây dựng môi trường thông tin thuận lợi để học viên có điều kiện phát triển năng lực PBXH trên KGM. Cấp ủy, cán bộ chủ trì, cơ quan chức năng cần quan tâm cải thiện đời sống vật chất, tinh thần và thực hiện tốt chính sách hậu phương quân đội, nhất là những học viên có điều kiện hoàn cảnh gia đình khó khăn. Đồng thời, kiên quyết loại bỏ các biểu hiện dân chủ hình thức, dân chủ quá trớn, nêu cao tinh thần đoàn kết thống nhất trong đơn vị, hướng vào xây dựng các nhà trường và đơn vị quản lý học viên vững mạnh toàn diện “Mẫu mực, tiêu biểu”.

3. Kết luận

Phát triển năng lực PBXH trên KGM cho học viên ở các trường sĩ quan quân đội hiện nay là yêu cầu tất yếu khách quan, song cũng là quá trình còn nhiều khó khăn phức tạp, đòi hỏi phải có sự tham gia của các tổ chức, lực lượng. Cấp ủy, chỉ huy các cấp cần thực hiện đồng bộ, hiệu quả các giải pháp; trong đó, chú trọng phát huy tính tích cực, chủ động sáng tạo của học viên để công tác phát triển năng lực PBXH trên KGM đạt hiệu quả cao.

Tài liệu tham khảo

- [1]. Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, tập 1, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2021.
- [2]. Vũ Dũng (2008), *Từ điển Tâm lý học*, NXB Từ điển bách khoa, Hà Nội.
- [3]. Phan Văn Kiên, *phân biện xã hội của báo chí Việt Nam qua một số sự kiện nổi bật*, Nxb Thông tin và Truyền thông, Hà Nội, 2015.